

OKUL YÖNETİCİLERİNİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIKLARININ TESPİTİ**DETERMINING THE PSYCHOLOGICAL RESISTANCE OF SCHOOL MANAGERS**Kenan ERTEN¹, Zeki DEMİRBAŞ², Bedriye ÇAKIR³**Makalenin Alanı: Eğitim Teknolojileri****Makale Bilgileri****Geliş Tarihi**

08.03.2022

Kabul Tarihi

05.04.2022

Anahtar Kelimeler

Yönetici, psikolojik dayanıklılık, okul

Özet

Dayanıklılık, insanların içinde bulundukları dünya hakkındaki inançlarını içerir. Dayanıklılığı yüksek bireyler, yaptıkları işin olumlu sonuçlara yol açacağına ve günlük yaşamlarında stresörlerle baş edebileceklerine inanırlar. Psikolojik dayanıklılık kavramının son yıllarda yaygınlaşan pozitif psikoloji yaklaşımı bağlamında çalışılan konulardan biri olduğu görülmektedir. Pozitif psikoloji bağlamında odak, bireylerin olumsuz özelliklerini sınırlamak yerine olumlu özelliklerini genişletmeye odaklanmaktadır. Bu bağlamda kişilerin olumsuz koşullardan daha az etkilenmesi veya karşılaştıkları zorluklarla mücadele edebilmesi nedeniyle psikolojik dayanıklılık kavramı pozitif psikoloji çerçevesinde değerlendirilebilir. Yöneticilerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini ölçmek için Terzi (2016) tarafından geliştirilen 21 maddelik Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği kullanılmıştır. Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, bireyin kendisi ve yaşamına ilişkin inançlarını ifade eden 21 maddeden ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek 5' li 75 Likert tipinde ve 0-4 puanlı bir ölçek olup, ölçek maddeleri (0) kesinlikle katılmıyorum, (1) katılmıyorum, (2) ne katılıyorum ne katılmıyorum, (3) katılıyorum, (4) kesinlikle katılıyorum şeklinde düzenlenmiştir. Ölçeğin tamamı için Cronbach alpha güvenirlik katsayısı .76 iken, yapılan bu çalışmada ise iç tutarlık katsayısı (Cronbach α) .84 olarak hesaplanmıştır. Her bir alt boyut için Cronbach alpha güvenirlik katsayıları .62 ile .74 arasındadır. Toplam 67 yönetici üzerinde yapılan ankete göre yöneticilerin psikolojik dayanıklılık düzeyleriyle demografik bilgileri arasında ilişki tespit edilememiştir.

Article Info**Received**

08.03.2022

Accepted

05.04.2022

Keywords

Manager, resilience, school

Abstract

Resilience includes people's beliefs about the world they live in. Individuals with high resilience believe that the work they do will lead to positive results and that they can cope with stressors in their daily lives. It is seen that the concept of psychological resilience is one of the subjects studied in the context of the positive psychology approach, which has become widespread in recent years. In the context of positive psychology, the focus is on expanding individuals' positive traits rather than limiting their negative traits. In this context, the concept of resilience can be evaluated within the framework of positive psychology, since people are less affected by negative conditions or can struggle with the difficulties they encounter. The 21-item Resilience Scale developed by Terzi (2016) was used to measure the resilience levels of managers. Resilience Scale consists of 21 items and three sub-dimensions that express the individual's beliefs about himself and his life. The scale is a 5-point, 75-Likert scale with 0-4 points, and the scale items are arranged as (0) strongly disagree, (1) disagree, (2) neither agree nor disagree, (3) agree, (4) strongly agree. While the Cronbach alpha reliability coefficient for the entire scale was .76, in this study, the internal consistency coefficient (Cronbach α) was calculated as .84. The Cronbach alpha reliability coefficients for each sub-dimension range from .62 to .74. According to the survey conducted on a total of 67 managers, no relationship was found between the psychological resilience levels of the managers and their demographic information.

¹ Orhangazi İlkokulu, İstanbul, e-mail: kenanten@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-9236-1038 (Sorumlu Yazar / Corresponding Author)² Orhangazi İlkokulu, İstanbul, e-mail: zekidemirbas@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-9388-7314³ Orhangazi İlkokulu, İstanbul, e-mail: bedriyecakir1964@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2192-8089

1. GİRİŞ

Eğitimin en önemli unsurlarından biri de şüphesiz yöneticilerdir. Ülkenin kalkınması nitelikli yöneticilere bağlıdır. Yöneticiler, öğrencilerin kişisel niteliklerine, tutumlarına ve olaylara karşı tutumlarına dayalı olarak rol model olarak öğrencilerin davranışlarını şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Yöneticilerin çalışma koşulları değerlendirilirken, çalışma hayatlarını olumsuz etkileyen birçok faktör bulunmaktadır.

Chan'ın (2003) belirttiği gibi, yöneticiler işlerini aşırı stresli olarak tanımlamaktadır. Yöneticiler meslek yaşamlarının yanı sıra günlük yaşamlarında akraba kaybı, doğal afetler, hastalık gibi olumsuz deneyimlerle karşılaşabilmektedirler. Bu faktörler yöneticilerin gelişimini olumsuz etkileyebilir. Olumsuz deneyimler sonucunda, bazı bireyler yeni bir duruma uyum sağlarken, diğerleri uyum sağlamayı zor veya imkânsız bulmaktadır. Psikolojik dayanıklılık kavramının önemini vurgular. Dayanma ve pozitif öğretmen, insancıl yaklaşımın bir devamı olan pozitif psikolojinin kavramları arasındadır. Pozitif psikoloji, kişilerin sorunlu yönlerine değil, kişiyi güçlü kılan niteliklere odaklanır (Akt: Eryılmaz, 2016).

Kobasa'ya (1979) göre psikolojik dayanıklılık kavramı, stresli durumlara maruz kalan bireylerin psikolojik iyilik hallerini sürdürme yeteneğidir. Rutter'e (2003) göre psikolojik sağlamlığın birçok tanımı vardır ancak bu tanımların çıkış noktası insanların zorluklara verdiği tepkilerin değişkenliğidir. Bazı insanlar zorluklarla baş edemezken, bazıları bu zorlukların üstesinden kolayca gelebilir ve yeni duruma uyum sağlayabilir. Ancak bu değişebilir; dayanıklılığı düşük bireyler zamanla dayanıklılık grubuna katılabilmekte, yüksek düzeyde dayanıklılığa sahip bireyler ise daha sonra dayanıklılıklarını kaybedebilmektedir. Bu nedenle bazı araştırmacılara göre yılmazlık, bireysel bir özellik dışında sürekli bir özelliği olmayan gelişimsel bir süreçtir.

Bir kişi hayatı boyunca zorluklarla ve risk faktörleriyle karşı karşıya kalabilir. Bir kişinin psikolojik dayanıklılığı yüksekse, bu zorlukların üstesinden gelebilecek ve sonraki gelişim görevlerini yerine getirebilecektir. Güran'a (2006) göre yılmazlığı yüksek bireyler özgüven sahibi, olumlu kişisel niteliklere sahip, zorluklara dayanabilen ve pes etmeyen, problem çözme becerisi yüksek, içsel motivasyona sahip ve kişilerarası iletişimi güçlü kişilerdir. Bu bireyler aynı zamanda gelişime açık, yaşadıkları olumsuzlukları içinde barındıran ve yorumlayan ve bu bilgiyi gelecekte kullanma becerisine sahip kişilerdir. Psikolojik dayanıklılığı yüksek bireylerin özellikleri, duygusal zekâsı yüksek bireylerin özellikleriyle de örtüşmektedir.

1.1. Psikolojik Dayanıklılık Kavramı

Psikolojik dayanıklılık, Latince “resiliens” kelimesinden türetilmiştir. Esnek olarak tanımlanır ve orijinal konumuna kolayca döner. Araştırmalar, incelendiğinde stresli olaylara dayanabildiği, zorlu olumsuz koşullara rağmen rahatsız edilmediği, toparlanıp toparlanabildiği gösterilmiştir. Ayrıca dayanıklılık kavramı literatüre dayanıklılık (Bozgeyikli ve Şat, 2014; Gizir ve Aydın, 2006; Kararımak, 2006; Gizir, 2007), yılmazlık düzeyi (Gürgen, 2006) ve kendini toparlayabilme gücü (Terzi, 2006) olarak isimlere dönüştürülmüştür.

Psikolojik dayanıklılık, insanların zor durumlarla başa çıkmalarına ve dayanma gücü sağlamaktadır. Bu güce sahip olanlar, yaşadıkları olumsuz durumlardan daha az etkilenerek ilk normal hallerine dönebilirler. Ayrıca yaşadıkları stresten de yararlanabilirler. (Friborg ve ark, 2003) yılmazlığın başlangıçta bireye özgü bir durum olarak algılandığını öne sürmüştür. Ancak bu özelliğin zamanla değişebileceği tespit edilmiştir. İnsanların yaşadıkları olaylar sonucunda psikolojik olarak güçlenebilecekleri veya bu niteliklerini kaybedebilecekleri kaydedilmiştir. Bireylerin hem iş hem de özel yaşamlarında psikolojik dayanıklılığa sahip olmaları faydalıdır. Özel hayatında yaşadığı zorlukların kolaylıkla üstesinden gelmesini sağlamış ve çalışma hayatında bireye öncelik vererek başarısına etki etmiştir. Psikolojik istikrara sahip bireyler çalışma hayatında yaşadıkları stresi daha iyi yönetebilirler. Böylece, bir çatışma ve kriz durumunda sakin ve haklı olacaktır. Bu, stres kaynaklarının onu geçersiz hale getirmesini ve kuruluşa olan bağlılığını azaltmasını önler. Bu, iş stresinin iş tatmini üzerindeki olumsuz etkilerine karşı dayanıklılık sağlar.

1.2. Psikolojik Dayanıklılığı Etkileyen Faktörler

Risk faktörleri, koruyucu faktörler ve olumlu sonuçlar, psikolojik dayanıklılığı etkileyen üç önemli faktördür.

1.2.1. Risk Faktörleri

Risk, bireyin kendi deneyimleri sonucunda yaşadığı önemli ve olumsuz olaylar olarak tanımlanabilir (Kararımak, 2006). Moore, Gullone ve Konstanski'ye (1997) göre tehlike, belirsizliği ifade eden ve doğrudan olumlu veya olumsuz anlamı olmayan, ancak tehlikeli bir davranış olan bir kelimedir. Eylemler diğer davranışlarla aynı olumlu veya olumsuz sonuçlara sahip olabilir (Moore ve ark., 1997). Bireylerin yılmazlık düzeyleri, günlük yaşamda karşılaştıkları olumlu ya da olumsuz yaşam olayları, özellikle olumsuz yaşam olaylarına karşı tutumları sonucunda farklılık göstermektedir (Çavuşoğlu ve Yalçın, 2018). Dayanıklılık

çalışmasında, risk yönünün işlevsel tanımı farklı şekillerde gerçekleştirilmiştir: sosyoekonomik durum göstergeleri, son aylarda veya yaşam boyunca yaşam olaylarının planlanması, toplu travma, kürtaj (normalden daha düşük doğum ağırlığında doğum), bunlar farklı risk faktörleridir (Masten, 2001)

Psikolojik sağlamlıkla ilgili yapılan çalışmalarda bireyin bir risk durumu ile karşı karşıya kaldığında yeni bir duruma uyum sağlamasına odaklanılmıştır (Kararımak, 2006). İnsanların karşılaştıkları tüm zorluklara rağmen yeniden uyum sağlayabilmelerinin nedeni olarak risk ve koruyucu faktörler gösterilebilir (Rutter, 1999). Risk faktörleri, bireyin karşılaştığı zorluklar, sıkıntılar ve afetler sonucunda psikolojik iyi oluşu ve psikolojik dayanıklılığının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Masten ve Obradovic, 2006). Psikolojik dayanıklılığın ortaya çıkması için kişinin tehlike veya zorlukla karşılaşması ve bu durumun sonucunda yeni bir duruma uyum sağlayabilmesi ve buna bağlı olarak yaşamının diğer alanlarında başarılı olması gerekir (Gizir, 2007).

Risk faktörleri kişiyi olumsuz etkileyebilecek çevresel faktörler ve yaşamlarındaki stresörler nedeniyle insanlara zarar verir (Yıldırım ve ark., 2015).

Risk faktörleri kişisel risk faktörleri, ailesel risk faktörleri ve çevresel risk faktörleri olarak üç gruba ayrılır. Kişilikle ilişkili risk faktörleri - düşük zeka düzeyi, endişeli doğa, sağlık sorunlarına maruz kalma, güvensizlik, etkili baş etme mekanizmalarını kullanamama, sinirlilik, ifade güçlüğü (Ülker-Tümlü ve Reçepoğlu, 2013); aile risk faktörleri, ebeveynlerden birinin hastalığı veya ruh sağlığının bozulması, ebeveynin boşanması, anne veya babanın ölümü veya birlikte yaşaması, ergenlik döneminde annelik (Gizir, 2007), çevresel risk faktörleri ekonomik durum, zorluklar, savaşlar, doğal afetler, istismar, şiddet, barınma sorunu (Kararımak ve ark., 2011) olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.2.2. Koruyucu Faktörler

Koruyucu faktörler, bir kişinin henüz yaşamadığı etkiyi veya zorluğu azaltan, olumsuz deneyimler karşısında hayatta kalmasını sağlayan ve şansını azaltan faktörlerdir (Jenson ve Fraser, 2006). Zorluk ve problemlerle başa çıkma sırasında ve sonrasında kişiye yardımcı olan en önemli koruyucu faktörlerdir (Mandleco ve Peery, 2000). Bireyin kişisel, ailevi ve çevresel etkilerle oluşturduğu koruyucu faktörler, psikolojik dayanıklılığın büyümesi ve istikrarı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Çetin ve ark., 2015) ve aynı zamanda bireyin olumsuz deneyimlere olumlu tepki vermesini kolaylaştırır (Kararımak, 2006).

1.2.3. Olumlu Sonuçlar

Kişinin karşılaştığı zorlukların olası sonuçlarını en aza indiren veya ortadan kaldıran, kişinin psikolojik olarak iyi durumda olduğunu fark eden ve potansiyelini en üst düzeye çıkaran bir durumdur (Masten, 2001). Bu tür koşullar, örneğin psikolojik sağlık, akademik yeterlilik, suç faktörlerinin ortadan kaldırılması, duygusal sıkıntı ve semptomların azalması gibi birey üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilir (Ülker-Tümlü ve Recepoğlu, 2013). Kumpfer'e (1999) göre, bireyin gelişimsel göreviyle ilgili olumlu bir sonuç, bir sonraki görevin iyi performansını destekler ve bireyi dayanıklı bir çocuk veya yetişkin olarak nitelendirir.

Psikopatoloji eksikliği, yakın arkadaşlıklar kurma ve arkadaşlar tarafından kabul görme, akademik yeterlilik ve başarı, okula devam, psikolojik rahatlık, mutluluk, yaşa uygun spor, olumlu davranış, yaşam doyumu, psikopatolojinin olmaması, katılım Sosyal destek etkinlikleri ve ders dışı etkinlikler faaliyetlere katılımın en çok dikkat çeken olumlu sonuçlarıdır (Masten ve ark., 2011).

Psikopatolojinin olmaması, yakın arkadaşlık ilişkileri kurabilmek ve arkadaşları tarafından kabul edilmek, akademik yeterlilik ve başarı, okula devamlılık sağlama, psikolojik yönden iyi oluş, mutluluk, yaşa uygun spor yapmak, olumlu davranışlar, yaşamdan doyum olmak, sosyal yardım etkinliklerine ve ders dışı etkinliklere katılmak üzerinde en fazla değinilen olumlu sonuçlardır (Masten ve ark., 2011).

1.3. Araştırmanın Önemi

Okulun amaçlarına ulaşması ve personel arasında okul kültürünün yerleşmesi çok önemlidir. Tüm bu koşulların sağlanması okul yönetiminin sorumluluğundadır. Doğru kararlar olmadan bir okul kendisinden ne beklediğini anlayamaz. Bu süreçte sorumluluk sahibi olabilmek için psikolojik olarak bunları aşmak için nitelikli olmanız gerekir. Aksi takdirde verdikleri yanlış kararlar okulun eğitim durumunu olumsuz etkileyebilir. Çalışmada okul yöneticilerinin psikolojik dayanıklılıklarının demografik özellikleri doğrultusunda incelenmesi sağlanmıştır. Gelecek çalışmalara kaynak olması açısından araştırma oldukça önemlidir.

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma okul yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada okul yöneticilerinin demografik özellikleriyle psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkilerin tespiti esas amaç edinilmiştir.

1.5. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi aşağıdaki gibidir:

Eğitim yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeyleriyle demografik özellikleri arasında anlamlı ilişki var mı?

1.6. Alt Problemler

1. Psikolojik dayanıklılık cinsiyete göre farklılık gösterir mi?
2. Psikolojik dayanıklılık yaşa göre farklılık gösterir mi?
3. Psikolojik dayanıklılık mesleki kıdeme göre farklılık gösterir mi?
4. Psikolojik dayanıklılık öğrenim durumuna göre farklılık gösterir mi?

2. YÖNTEM

Yöntem bölümünde araştırmanın modeli, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi başlıklarına yer verilmiştir.

2.1. Araştırma Deseni

Bu araştırma betimsel bir araştırmadır. Araştırma metodolojisi, tarama modeli yöntemidir. Tarama modeli, belirli grup özelliklerini belirlemek için veri toplamayı amaçlayan bir çalışmadır (Büyüköztürk, 2012). Karasar'a (2014) göre tarama modelleri, geçmişte ya da mevcut bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yöntemleridir. Araştırılan bir olay, kişi veya nesnenin bağlamı ve doğası anlatılmaya çalışılır. Tanısal model, olayların nedenleri üzerinde durmak yerine, koşullar, özellikleri ve aralarındaki ilişki arasında bir ilişki bulmaya çalışır.

Bu çalışmada, İstanbul ilinde Maltepe ve Pendik ilçelerinde ilkokullarında görev yapan yöneticilerden geri bildirim almak amacıyla Terzi (2016) tarafından geliştirilen 21 maddelik Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği kullanılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini, 2022 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Maltepe ve Pendik ilçelerindeki ilkokullarda görev yapan yöneticiler oluşturmuştur. Çalışma grubunda 67 yönetici yer almıştır. Tablo 1'de çalışma grubunda yer alan yöneticilerin cinsiyetlerine göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

Gruplar	Cinsiyet		TOPLAM	
	Kadın	Erkek	f	%
	f	f	f	%
	35	32	67	100

Tablo 1 incelendiğinde 35 kadın katılımcı, 32 erkek katılımcı olmak üzere toplam 67 kişilik çalışma grubunun olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Psikolojik Dayanıklılık Ölçek Bilgileri: Yöneticilerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini ölçmek için Terzi (2016) tarafından geliştirilen 21 maddelik Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği kullanılmıştır. Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, bireyin kendisi ve yaşamına ilişkin inançlarını ifade eden 21 maddeden ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek 5' li 75 Likert tipinde ve 0-4 puanlı bir ölçek olup, ölçek maddeleri (0) kesinlikle katılmıyorum, (1) katılmıyorum, (2) ne katılıyorum ne katılmıyorum, (3) katılıyorum, (4) kesinlikle katılıyorum şeklinde düzenlenmiştir. Ölçek, doğrudan ifadeler ile ters ifadeleri içermekte, 2. ve 15. maddeleri ters yönde puanlanmaktadır. Ölçeğin yapı geçerliğinin belirlenmesi için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi uygulanmış, açımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçeğin 21 madde ve üç alt boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Bu boyutlar alanyazın doğrultusunda kendini adama, kontrol ve meydan okuma olarak adlandırılmıştır. Ayrıca ölçek maddelerinde %27'lik alt-üst grupların ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Ölçeğin tamamı için Cronbach alpha güvenirlik katsayısı .76 iken, yapılan bu çalışmada ise iç tutarlık katsayısı (Cronbach α) ,84 olarak hesaplanmıştır. Her bir alt boyut için Cronbach alpha güvenirlik katsayıları .62 ile .74 arasındadır. Elden edilen bulguların sonucunda ölçeğin psikolojik dayanıklılık kişilik özelliğini geçerli ve güvenilir şekilde ölçtüğü sonucuna ulaşılmıştır.

2.4. Veri Toplama Süreci

Anketler katılımcılara Google Form üzerinden ulaştırılmıştır.

2.5. Veri Analizi

Anket soruları Google Form üzerinden yöneticilere dağıtılmış ve SPSS programında T-testi ve Anova testiyle analiz edilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın verilerine dayalı olarak elde edilen bulgulara ve bulgulara ait yorumlara yer verilmektedir.

3.1. Birinci probleme ilişkin bulgular

Psikolojik dayanıklılığın cinsiyet bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T-testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Psikolojik Dayanıklılığın Yaş Bakımından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	F	p
Psikolojik Dayanıklılık	Kadın	35	3,86	,546	4,614	,035
	Erkek	32	3,72	,321		

Analiz sonuçlarına göre psikolojik dayanıklılık cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

3.2. İkinci probleme ilişkin bulgular

Psikolojik dayanıklılığın yaş bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Psikolojik Dayanıklılığın Yaş Açısından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	t	p
Psikolojik Dayanıklılık	31-40	13	3,83	,399	,229	,876
	41-50	40	3,81	,420		
	51-60	11	3,69	,684		
	61 ve üzeri	3	3,85	,171		

Analiz sonuçlarına göre psikolojik dayanıklılık puanı yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

3.3. Üçüncü probleme ilişkin bulgular

Psikolojik dayanıklılığın mesleki kıdeme göre farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Psikolojik Dayanıklılığın Mesleki Kıdem Bakımından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	F	p
Psikolojik Dayanıklılık	6-10 yıl	3	3,92	,595	,135	,939
	11-15 yıl	9	3,85	,473		
	16-20 yıl	16	3,77	,470		
	21 ve üzeri	39	3,78	,452		

Analiz sonuçlarına göre psikolojik dayanıklılık puanı mesleki kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

3.4. Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular

Psikolojik dayanıklılığın eğitim durumu bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 5. Psikolojik Dayanıklılığın Eğitim Durumu Bakımından İncelenmesi

		n	Ort.	ss	t	p
Psikolojik Dayanıklılık	Lisans	22	3,75	,607	-,557	,124
	Yüksek Lisans	44	3,82	,369		

Analiz sonuçlarına göre psikolojik dayanıklılık eğitim durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Sağlıklı bir öğrenme süreci ve ortamı için ortaya çıkan olumsuz durumlar en uygun şekilde ele alınmalıdır. Psikolojik dayanıklılığı yüksek bireyler, kaygı ve stres düzeylerini istenilen düzeyde tutarak zor durumlarda en uygun kararları alabileceklerdir. Kurulan okullar, belirlenen hedeflere ulaşmak için okul yönetimi tarafından yönetilir. Okul müdürleri, okulların verimliliğini ve etkililiğini belirleyen unsurlardan biridir. Okul müdürlerinin yetkileri, okulların etkin yönetimi ve kurumsal hedeflere ulaşılması için önemlidir.

Örgütlenerek oluşturulmuş okullar, belirlenen hedeflere ulaşmak için eğitim yöneticileri tarafından yönetilir. Okul müdürleri, okulların verimliliğini ve etkililiğini belirleyen unsurlardan biridir. Okulları etkin bir şekilde yönetmek ve kurumsal hedeflere ulaşmak için okul müdürlerinin yetkileri ilk sırada gelmektedir.

Okul müdürlerinin yönetimde yüksek düzeyde etkin olmaları gerekmektedir. Bu şekilde kurumlarında etkili olan okul müdürleri, okul hedeflerini ilk sıraya koyarak genel kararlar almak ve yönetim becerilerini uygulamaya koymak için okul çalışanlarını bir araya getirir. Okul müdürünün okuldaki tüm donanımlardan haberdar olması ve bu donanımları etkin bir şekilde kullanma yetkisine sahip olması, okul müdürünün teknik bağlamdaki yeterliliğinin küçük bir ölçüsü anlamına gelmektedir.

Çalışmada okul yöneticilerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin tespiti için 67 yöneticiyle anket uygulaması yapılmıştır. Yapılan anket uygulaması neticesinde;

Analiz sonuçlarına göre psikolojik dayanıklılık cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Elde edilen bu sonuç, Aksoy (2012), Aybek ve ark. (2014), Barut (2007), Çetin (2009), Memişoğlu (2006), Peker ve diğerleri (2011), Şimşek (2003) çalışmalarındaki cinsiyet değişkenine göre elde edilen bulguların sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Psikolojik dayanıklılık puanı yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Bu sonuçlar, Terci'nin (2008) yaptığı araştırmada yaş ve alan değişkenlerine göre elde edilen veriler ile uyuştuğunu göstermektedir

Psikolojik dayanıklılık puanı mesleki kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Bu bulguları, Sezgin'in (2012) yapmış olduğu araştırma verileri de desteklemektedir. Mesleki kıdem değişkeninin psikolojik dayanıklılık üzerine bir etkisinin olmaması durumu Harrisson ve ark. (2002) araştırmasındaki elde edilen bulguları ile uyumludur. Öğretmenlik deneyim boyutunun önemli olduğu bir meslek olarak kabul edilebilir. Mesleğin ilk yıllarında yaşanan bazı zorluklar ve karşılaşılan güçlükler zamanla azalır, işe ilişkin bir kontrol algısı gelişir. Öğretmenlikte mesleğin ilk yıllarının daha zor geçtiği düşünüldüğünde, mesleki kıdemin ilerlemesine bağlı olarak psikolojik dayanıklılık algısının artması beklenebilir. Psikolojik dayanıklılık eğitim durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir.

4.1. Öneriler

Psikolojik dayanıklılık her dönem için önemini koruyan, örgütler için en temel konulardan biridir. Eğitim kurumlarında yöneticilerin rolleri ve örgüte kattığı değerler yadsınamaz boyuttadır. Yapılan çalışma okul yöneticilerinin psikolojik dayanıklılıklarının tam olarak anlaşılması için değerlidir.

Yapılan çalışma okul yöneticilerinin psikolojik dayanıklılıklarına ilişkin bir çalışmadır. Katılımcı sayısını arttırarak ve farklı bölgelerde uygulama yaparak daha genel sonuçlara ulaşılabilir

Yapılan çalışmada okul yöneticilerinin görüşleri alınmıştır. İleriki çalışmalarda örneklem grubuna öğretmenler de dahil edilebilir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Ş. (2012). *İlköğretim Okulu Müdürlerinin Yeterlikleri İle Eğitim – Öğretim Süreci Arasındaki İlişki*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aybek, B., Titiz, H. ve Gümüştay, T. (2014). İlkokul Müdürlerinin Etkili Liderlik Düzeylerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları*, 342 –355.
- Barut, E. (2007). *İlköğretim Okullarına Sınavla Atanan Yöneticiler İle Sınavsız Atanan Yöneticilerin Yönetim Süreçlerine İlişkin Yeterliklerinin Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi, Sakarya.

- Bozgeyikli, H. ve Şat, A. (2014). Öğretmenlerde Psikolojik Dayanıklılık Ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi: Özel Okul Örneği. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 3(5), 172-191.
- Büyükoztürk, Ş. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (11.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çavuşoğlu, S. ve Yalçın, M. (2018). Banka Çalışanlarının Kişilik Özelliklerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerine Etkisi. *MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. 16(2), 49-76.
- Çetin, F., Yeloğlu, H. ve Basım, N. (2015). Psikolojik Dayanıklılığın Açıklanmasında Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Rolü: Bir Kanonik İlişki Analizi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 30(75), 81-92.
- Çetin, M. (2009). *İlköğretim Öğretmenlerinin Ve Müdür Yardımcılarının Algılarına Göre Müdürlerin Liderlik Yeterlikleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Eryılmaz S. (2016). *Herkes İçin Mutluluğun Başucu Kitabı: Teoriden Uygulamaya Pozitif Psikoloji*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Friborg, O., Hjemdal, O., Rosenvinge, J. H., & Martinussen, M. (2003). A New Rating Scale For Adult Resilience: What Are The Central Protective Resources Behind Healthy Adjustment. *International Journal Of Methods In Psychiatric Research*, 12(2), 65-76.
- Gizir, C. (2007). Psikolojik Sağlık, Risk Faktörleri Ve Koruyucu Faktörler Üzerine Bir Derleme Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 113-128.
- Gizir, C. ve Aydın, G. (2006). Psikolojik Sağlık Ve Ergen Gelişim Ölçeği'nin Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 87-99.
- Gürkan, U. (2006). Resiliency Scale (RS): Scale Development, Reliability And Validity Study. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(2), 45-74.
- Harrisson, M. Loiselle, C. G., Duquette, A., & Semenick, S. E. (2002). Hardiness, Work Support And Psychological Distress Among Nursing Assistants And Registered Nurses In Quebec. *Journal of Advanced Nursing*, 38(6), 584 – 591.
- Jenson, J. M., & Fraser, M. W. (2006). *A Risk And Resilience Framework For Child, Youth, And Family Policy. Social Policy For Children And Families: A Risk And Resilience Perspective*. J. M. Jenson (Ed.), California: Sage Publications: 1-18.
- Kararımak, Ö. (2006). Psikolojik Sağlık, Risk Faktörleri Ve Koruyucu Faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 129-142.
- Kararımak, Ö. ve Siviş-Çetinkaya, R. (2011). Benlik Saygısının Ve Denetim Odağının Psikolojik Sağlık Üzerine Etkisi: Duyguların Aracı Rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 4(35), 30-43.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (27. baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kobasa, S. C. (1979). Stressful Life Events, Personality, And Health: An Inquiry Into Hardiness. *Journal of Personality and Social Psychology*. 37(1), 1- 11.
- Kumpfer, K. L. (1999). *Factors And Processes Contributing To Resilience: The Resilience Framework. Resilience And Development: Positive Life Adaptations*. M. D. Glantz & J. L. Johnson (Eds.). New York: Kluwer Academic Publishers, 179-224.

- Mandleco, B. L., & Peery, J. C. (2000). An Organizational Framework For Conceptualizing Resilience In Children. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*. 13(3), 99-112.
- Masten, A. S. (2001). Ordinary Magic: Resilience Processes In Development. *American Psychological Association*. 56(3), 227-238.
- Masten, A. S., & Obradovic, J. (2006). Competence And Resilience In Development. *Annals New York Academy of sciences*, 1094, 13-27.
- Masten, A. S., Cutuli, J. J., Herbers, J. E., & Reed, M.-G. J. (2011). *Resilience In Development. The Handbook Of Positive Psychology*. C. R. Snyder & S. J. Lopez (Ed.), Oxford University Press.
- Memişoğlu, S. P. (2006). Lise Müdürlerinin Liderlik Özelliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 179 – 189.
- Moore, S. M., Gullone, E., & Konstanski, M. (1997). An Examination Of Adolescent Risk Taking Using A Story Completion Task. *Journal of Adolescence*, 20(4), 369-379.
- Peker, S. Selçuk, G. Doğru, E. ve Coşkun Uslu, A. (2011). *Okul Müdürlerinin Yeterliklerinin Eğitim Öğretim Sürecine Etkisi*. Second International Conference on New Trends in Education and Their Implications (27 – 29 April 2011 Antalya – Türkiye). 894 – 903. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Rutter, M. (1999). Resilience Concepts And Findings: Implications For Family Therapy. *Journal of Family Therapy*. 21(2), 119-144.
- Rutter, M. (2003). Genetic Influences On Risk And Protection: Implications For Understanding Resilience. *Resilience And Vulnerability: Adaptation In The Context Of Childhood Adversities*. ed. Suniya S. Luthar. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sezgin, F. (2012). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim*, 20, 489 – 502.
- Şimşek, Y. (2003). *Okul Müdürlerinin İletişim Becerileri İle Okul Kültürü Arasındaki İlişki*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Terzi, Ş. (2006). Kendini Toparlama Gücü Ölçeğinin Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, III (26), 77-84.
- Terzi, Ş. (2016). Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği' Nin Geliştirilmesi: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 4(2), 165-182
- Terci, F. (2008). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Yönetici Yeterlik Davranışlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Ülker-Tümlü, G. ve Recepoğlu, E. (2013). Üniversite Akademik Personelinin Psikolojik Dayanıklılık Ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(3), 205-213.
- Yıldırım-Koç P., Yıldırım, E., Otrar, M. ve Şirin, A. (2015). Ergenlerde Psikolojik Dayanıklılık İle Benlik Kurgusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 42 (42), 277-297.